Səni ant verirəm Şahı-Mərdanə,
Ürəgimdə həsrəttigim var mənim.

Dedi:

– Kişi, axu mən bu puldan necə geçim, necə geçim?

Dedi:

Bildigin mənə bildir,
Didəmi nəmini sildir.
Ya məni azad elə, ya öldür,
Qanım həlal eləgim.

– Məgə, mən dözməmişəm?

Dedi:

– Uşax, aparin salin zindanə buları.

O mağaranın dibinnən bir yer vermişdi, bəz adamı öldür-mürdülə, orda zindan elirdilər. Saldılar orda zindana. Bu yannan Məmmədi gətdilər şahü hüzurunə. Dedi:

– Xob, cavan.

Dedi:

– Bəli.

Didi:

– Sən həqqə-həqiqətdə, mərifətdə, şəriyətdə əlan sən mənim biləsəm öz uşağım var. Niyə mənim uşağımı mən vermişəm sənə elə səni öz uşağıma. Əmma həmi, sən naddannığ elləmişəy məni bəddam elləmişəy, həmi dədəy[18] yalan danuşub məni rusvay eliyip. Bir dənə əksi iyirmi beş yaşınnanı görsədip mənə, ələlxusus sən belə ki, dürust mən yetim olmuşam, qızımnan sən on iki yaşındeymişən.

Səsləndi:

– Qurban.

Didi:

– Bəli.

Didi:

– Xob, bir nəfər ki, bir məmləkətin böyüyü ola, bir məmləkətə sahab çıxə. Həm əğli çox olu, həmi nəzəri çox olu, həmi fikri çox olu. İndi bu qoli qədimi bağu-bağa girməmişəm girmi-

[18] Dədəy – dədə mənasında

Dəskir (d) – əldə tutan, yardımcı
Dəssi-daman (f) – iltimas eləmək, yalvarmaq, əli ətəyində olmaq
Dəsvi-sinə (f) – əli sinəsində olmaq, itaətçi, hizmətçi
Didar (f) – görmək
Didə (f) – göz
Döhdür (d) – doktor, həkim
Dolaq (d) – ələ, ayağa, başa sarınan parça.
Dübarə (f) – yenidən, ikinci dəfə
Düdəmə (f) – hər iki tərəfi iti olan, ikibaşlı
Düldül (ə) – Həzrəti Əlinin (ə.) atı
Dümbək (d) – zərb musiqi aləti, bəzən kök adam mənasında da işlənilir
Əbrişəm (d) – ipək
Əhlət (d) – məzarın aşağısında qoyulan daş, ölünü onun üstünə qoyurlar
Ənar (ə) – nar
Əndazə (f) – ölçü, hədd
Ənguşt (f) – barmaq
Ərbab (ə) – yiyə, sahib
Ərdiş (ə) – həm qadın, həm də kişilik xüsusiyyətlərini daşıyan canlı
Ərus (ə) – gəlin
Ərzani (d) – hədiyyə verilən əşya
Əşrəf (ə) – şərəfli
Əşxas (f) – adamlar
Əy dat (d) – ey dad
Əyal (ə) – arvad-uşaq, külfət, ailə
Əzbəski (d) – o qədər
Fəhm (ə) – anlayış, idark, zəka
Fəhmid (ə) – anlayış, idrak
Fəqan (ə) – fəryad, nalə
Fərr (ə) – nur, işiq
Fərraş (ə) – xidmətçi
Fərş (ə) – döşəmə
Gərdan (f) – gəzən, dolanan

Gərdun (f) – dolanan, dönən
Gəşt (f) – gəzişmə, gəzinti
Gəza (d) – yemək
Göyül (d) – könül, qəlb
Güdə (d) – gödək, qısa
Guşə (f) – bucaq, künc
Halali-həmsəri (d) – həyat yoldaşı
Havar etmək (d) – qışqırmaq
Həmdəm (f) – həyat yoldaşı, arvad
Həmqilas (d) – həmpeymanə, içki yoldaşı
Həmsayə (d) – qonşu
Hərcai (f) – sərsəri, dərbədər
Hərrac (f) – endirim
Heydər (ə) – 1.aslan, şir; 2.igid, cəsur
Həzrəti Mövla (ə) – Allah
Hicab (ə) – utanmaq
Hicran (ə) – ayrılıq
Huri (ə) – gözəl qız mənasında
Huri-didar (ə) – gözəlin gözü
Xaliq (ə) – Xəlq edən, Yaradan
Xamuş (f) – susan, sakit, dinməz
Xanabadiyə (f) – çöldə və səhrada tikilmiş ev
Xar (f) – tikan
Xəlaf (xilaf) (ə) – zidd, əks
Xərmən (f) – taxılın dənini samanından ayırma, xırman
Xəvainlər (f) – xan söznün cəmi
Xılxapış (xirqəpuş) (d) – yoxsul adam, dərviş
Xiri-xidəng (f) – ox, yay
Xiyaban (f) – küçə, yol
Xudavəndi-aləm (f) – dünyanın ağası
İntibah (ə) – oyanmaq
İntixab (ə) – seçmə, seçilmə
İqbal (ə) – bəxt, tale
İştibah (ə) – səhv, yanlışlıq
İşvə (ə) – naz, qəmzə

Katıblar (d) – katilər, mirzələr
Kəbir (ə) – böyük
Kəcavə (f) – dəvə və at üstündə qurulan otaqcıq
Kəhkəşan (f) – süd yolu, hacılar yolu
Kirdar (ə) – güc, qüvvət
Korluq çəkmək (d) – ehtiyacı olmaq
Kövkəb (ə) – ulduz
Qabə (ə) – meşə, orman
Qəflə (d) – karvan
Qəhr (ə) – qəzəb, hirs, hiddət
Qələmxkar (d) – üstü qələmlə bəzədilmiş əşya
Qəraldat (d) – müqavilə
Qərəltmək (d) – gözdən salmaq
Qəzayi-nahar (d) – günorta yeməyi
Qırcammaq (d) – xoş olmayan bir şəkildə naz eləmək, qır vermək də deyilir.
Qorc (d) – ehtiram
Qovul (d) – söz vermək, əhdi-peyman bağlama
Qübar (ə) – toz
Quzuyan (d) – Urmiya şivəsində sənin quzuna deməkdir
Ləb (f) – dodaq
Ləli-gövhər (ə) – qiymətli inci
Ləşkər (f) – qoşun, ordu
Ləxt (f) – taxta
Mah (f) – ay
Malına (d) – bəhanə
Man (d) – eyib, ar
Man eləmək (d) –ar eləmək
Matah (d) – qeyri-adi, nadir
Məfrax (ə) – başın ortası, tağ
Məhbəd (ə) – enmə yeri
Mehman (f) – qonaq
Mehrac (merac) (ə) – Məhəmməd Peyğəmbərin (s.ə.s.) göyə çıxması
Mənzur (ə) – nəzərdə tutulmuş

Mərdum (f) – adam
Məriz (mərəz) (ə) –xəstəlik
Mirqəzzab (d) – cəllad
Moğla (ə) – Mövla (Həzrəti Əliyə müraciət olunur)
Moqei-ehtiram (d) – ehtiram zamanı
Movla (ə) – mövla
Muğ (f) – yol göstərən, öndə gedən
Munis (ə) – hər kəslə isnişən, ünsiyyət quran
Müntəzir (ə) – gözləyən, intizar çəkən
Müqəssir (ə) – təqsirkar, suçlu
Mürəssə (ə) – qiymətli daş-qaşla bəzədilmiş
Mürəttət (ə) – tərtib olunmuş, sıralanmış
Mürəxəs (d) – azad olmaq, sərbəst olmaq
Müşəmmə (ə) – müşəmbə
Müşərrəf (ə) – şərəfli, şərəfləndirilmiş
Müştəheb (ə) şübhəli, şübhələnmək
Müştəmal (ə) – əhatə edilən, ehtiva edilən
Mütəfferiq (ə) – dağınıq, səpələnmiş
Nan (d) – çörək
Nar (ə) – 1.od, atəş; 2.meyvə
Necat (ə) – qurtulmaq, xilas olmaq
Nəqqaş (ə) – nəqqaş, rəsm, şəkil çəkən
Nəvazən (f) – 1) oxşayan, mehriban, 2) çalğıçı
Nisar (ə) – səpmə, tökmə
Nuf (f) – əks-səda
Orusxaliq (d) – üzürxaqlıq etmək
Ovsar (d) – cilov
Öclükdü (d) – mübahisəlidir
Padar (d) – dalbadal, ardı-arası kəsilmədən
Pər (f) – qanad
Pərvaz (f) – uçmaq
Pəsənd (f) – bəyənmə, təriflənək
Peşvaz (pişvaz) (f) – qabaq, ön
Pirəzən (f) – qarı, qoca qadın
Pişrəft (f) – irəliləmə, tərəqqi

Pünhan (f) – gizli, xəlvəti
Rəh (f) – yol
Rəşidə (f) – cəsur, rəşadətli qız
Rücuy (ə) – geri dönmə, qayıtma
Ruşən (f) – açıq-aydın
Saqi (ə) – su verən, su paylayan
Sar (f) – dəvə
Saxtuman (d) – yaşayış yeri, bina
Sayə (f) – kölgə
Sazi-nəvazi
Səba (ə) – yüngül və lətif meh
Sərbaz (ə) – əsgər
Sərəfraz (f) – başını dik tutan
Sərgardan (f) – avara
Səriyib (d) – ələ salmaq
Sərpuş (f) – örtü, baş örtüyü
Sərraf (ə) – pulu xırdalayan, kassir
Sərşinas (f) – baş bilən
Sərvəri-möhtərəm (d) – hörmətli başçı
Səy rəğib (d) – baş düşmən
Sıfır-sərbaz (d) – aşağı dərəcəli əsg
Siğar (ə) – kiçik uşaqlar
Siğə (ə) – müvəqqəti evlənmə
Sin (ə) – yaş
Situha (f) – vəziyyət
Şahı-Mərdan (f) – Adamların şahı. Həzrəti Əliyə verilən ad
Şahmar (f) – iri, zəhərli ilan
Şahsəvar (f) – şahın atlı qvardiyası
Şəbeh (ə) – oxşarlıq, bənzərlik
Şəhmar (f) – iri, zəhərli ilan
Şəmşir (f) – qılınc
Şərmən (f) – utanmaq
Şərmənd (f) – utanan, utancaq
Şeşdang (f) – 1.altı dangdan ibarət mülk, 2.kamil insan
Şeyda (f) – dəlicəsinə vurğun

Şuxluq (d) – zarafat etmək
Tahə (ə) – Məhəmməd peyğəmbərin adlarından biri
Tənə (ə) – şikayət, etiraz
Təsəddıx (d) – sədəqə
Təşnə (f) – susamış, susuz
Təvafür (ə) – çoxalma, artırma
Təxsis (ə) – həsr etmə, ayırma
Tiğ (f) – qılınc, xəncər
Töhveyi-nağabil (d) – dəyərsiz hədiyyə
Tul vermək (d) – uzatmaq
Üryan (ə) – çılpaq, lüt
Varid (ə) – gəlib, yetişən
Vasıda (d) – vasitəçi
Vəsət (ə) – orta, ara
Zağa (d) – mağara
Zəbir (f) – sıxıntı
Ziba (f) – bəzəkli, zinətli
Zifaf (ə) – gəlinlə bəyin görüşdüyü ilk gecə
Zimistan (f) – qış
Zindəgan (f) – diri, canlı
Zülf (f) – saç
Zülfüqar (ə) – Həzrəti Əlinin qılıncının adı

MÜNDƏRİCAT

Ön söz (M.Maşallahqızı-Abbasova) 3

Qərib-Şahsənəm.. 14

Əli-Rafi 141

Məmməd Beycan Sövdəgər... 181

Qulam Kəmtər 236

Lüğət... 320

Güney Azərbaycan folkloru,
XIV kitab.
Bakı, Elm və təhsil, 2022

Nəşriyyat direktoru:
Prof. Nadir Məmmədli

Kompüterdə yığan:
Lalə İlyasova

Kompüter tərtibçisi və
texniki redaktoru:
Səadət İbrahimli
Ləman Abdulxalıqova

Korrektor:
Səbuhi Bədəlov

Kağız formatı: 60/84 1/32
Mətbəə kağızı: №1
Həcmi: 328 səh.
Tirajı: 300

Kitab Azərbaycan MEA Folklor İnstitutunun
Kompüter Mərkəzində yığılmış, səhifələnmiş,
“Elm və təhsil” NPM-də ofset üsulu ilə
Hazır deopozitivlərdən çap olunmuşdur.